

План-конспект уроку «Кровообіг у тварин. Органи кровообігу» (для учнів 7 класу)

Мета уроку: розширити, поглибити знання учнів про будову органів кровоносної системи у тварин, установити їх зв'язок з функціями, показати значення газообміну в легенях і тканинах як вони пов'язані з будовою кровоносної системи, звернути увагу на значення кровообігу для підтримання життєдіяльності, показати, як відбувається ускладнення кровоносної системи у тваринному світі — від найпростіших до вищих тварин; розвивати вміння порівнювати, установлювати причинно-наслідкові зв'язки; формувати вміння працювати з роздатковим матеріалом; виховувати етично-ціннісне ставлення до природи.

Очікувані результати: *учні називають органи кровоносної системи та кровоносні судини; описують способи кровообігу, наводять приклади тварин, які мають різну будову серця; пояснюють значення кровообігу для організму; порівнюють кровоносні системи різних груп тварин.*

Обладнання: _____

Тип уроку: комбінований.

Організаційний момент

Привітання учнів, перевірка їх готовності до уроку. Створення робочого настрою.

2. Перевірка домашнього завдання й актуалізація опорних знань учнів

2.1. Індивідуальна робота учнів за картками (роздавальний матеріал).

1. Дихання, під час якого використовується кисень,— ... (*аеробне*).
2. Наскрізний тип травної системи характерний для - ...
3. Дихання, під час якого не використовується кисень,— ... (*анаеробне*).
4. Сліпо замкнута травна система характерна для - ....
5. Дихання одноклітинних тварин здійснюється через ... (*поверхню клітини*).
6. Внутрішньоклітинне травлення характерне для таких організмів - ...
7. Багатоклітинні організми, які не мають органів дихання,— це ... (*дощові черви*).
8. Органи дихання комах — ... (*трахеї*).
9. Комірцеві легені характерні для - ....
10. До повітроносних шляхів ссавців належать ... (*носова порожнина, носоглотка, гортань, трахея, бронхи*).
11. Для птахів характерне ... (*подвійне*) дихання.
12. Діафрагма бере участь у диханні, яких тварин?

2.2. «Мозковий штурм».

— Які переваги має газообмін за рахунок легень перед дифузією?

2.3. «Хрестики-нулики».

1. Відшукайте пряму лінію по горизонталі, вертикалі чи діагоналі з тварин, які належать до однієї групи за способом живлення.

¹ бичачий ців'як

² вовк

³ ставковик малий

⁴ аскарида	⁵ синиця	⁶ жабурниця
⁷ гострики	⁸ лебідь	⁹ ящірка прудка

Відповідь: 1–4–7 (паразитичні організми).

2. Відшукайте пряму лінію по горизонталі, вертикалі чи діагоналі з тварин, які належать до однієї групи за типом травної системи.

¹ дощовий черв'як	² каракурт	³ гідра
⁴ жаба озерна	⁵ аурелія	⁶ мокриця
⁷ печінковий сисун	⁸ кріт	⁹ куріпка

Відповідь: 3–5–7 (організми з ненаскрізною травною системою).

2.4. Вправа «Портрет»

1. Ці клітини називають маленькими «вантажівками».
2. Вони можуть перевозити цінний вантаж, який необхідний для процесу травлення.
3. Який саме вантаж?

Еритроцити

1. Клітини мають здатність змінювати форму.
2. Ці клітини називають «захисниками організму»!
3. Здатні до внутрішньоклітинного перетравлення.

Лейкоцити.

1. Ці клітини працюють тільки в крайніх випадках!
2. Рятують організм від аварії.
3. Найменші клітини нашого організму!

Тромбоцити

В яку групу можна об'єднати ці клітини (Форменні елементи)

Якою системою транспортуються ці форменні елементи?

Назвіть найважливіші функції кровноносної системи?

Проблемне питання.

Чому саме кровноносна система стала однією з найважливіших інтегральних систем організму? Як на вашу думку забезпечується цілісність організму завдяки цій системі?

II. Мотивація навчальної діяльності.

2.1. Розповідь вчителя.

Кожна хребетна тварина, яка має кров, має серце. Це сильний, потужний двигун, яке викидає у кров'яне русло поживні речовини, гази і переносить їх до кожної клітини організму.

Прислухайся – у грудях серце стука,

Вистукує один і той же ритм,

Коли немає серця – справжня мука,

І ми без серця жити не змогли б.

Воно лежить в мішечку перикарду,

А в порожнинах – кров, як той вогонь,

А з ендокарду, міокарду, епікарду

Складається серцевий наш двигун.

Штовхає кров у плетиво судинне,
Вона ж біжить до мозку, до легень,
Життя дарує в тілі всім клітинам
Щоночі, щосекунди, кожен день.
Така робота серця – титанічна
(Життя триває наше кожну мить).
Але воно – тканинне і не вічне,
Тож, люди, серце ваше бережіть.
Здавалося б, як камінь, серце стука,
Рікою кров судинами біжить,
Але без серця жити – справжня мука,
Тож, люди, серце ваше бережіть!

Що входить в поняття кровоносна система? Чи у всіх організмів вона є?
Наведіть приклади.

Транспортна система:

А) Рідина

- гідролімфа – медуза, кільчасті черви.
- гемолімфа – членистоногі (блакитна кров – гемо ціанін Си)
- кров – молюски, хордові (гемоглобін)

Б) скоротливий орган

- серце
- видозмінена кровоносна судина

В) кровоносні судини

- артерії
- вени
- капіляри

Типи кровоносних систем:

1. Незамкнута кровоносна система – червононогі та двостулкові молюски, членистоногі
2. Замкнута кровоносна система – головоногі молюски, кільчасті черви, хребетні тварини.

Перегляд відеоролику. Колообіг на прикладі людини.

Ускладнення у будові кровоносної системи на прикладі хребетних тварин.

Робота з роздатковим матеріалом. Заповнення таблиці.

Обговорення виконаного завдання

Як взаємодіє дихальна та кровоносна система?

Узагальнення та систематизація знань.

Тести:

1. Насичена киснем кров називається:

- А) Венозною
- Б) Артеріальною +
- В) Капілярною

2. Серце у людини:

- А) 2 камерне

- Б) 3 камерне
- В) 4 камерне +

3. Мале коло кровообігу розпочинається:

- А) Правим шлуночком +
- Б) Лівим шлуночком
- В) Правим передсердям

4. Серце у земноводних складається з:

- А) Одного передсердя і одного шлуночка
- Б) Двох передсердь і шлуночка +
- В) Одного передсердя і двох шлуночків

5. У птахів кровоносна система:

- А) Замкнена +
- Б) Не замкнена
- В) Немає правильної відповіді

6. Велике коло кровообігу у ссавців бере початок:

- А) У правому шлуночку
- Б) У лівому передсерді
- В) У лівому шлуночку +

7. Найбільша артерія організму людини:

- А) Артерія
- Б) Артеріола
- В) Аорта +

8. У плазунів і земноводних серце:

- А) Однокамерне
- Б) Двокамерне
- В) Трьохкамерне +

9. Скільки кіл кровообігу у риб?

- А) Немає жодного
- Б) Одне+
- В) Два

10. Венозна кров насичена:

- А) Вуглекислим газом +
- Б) Чадним газом
- В) Киснем

6. Підбиття підсумків уроку

Обговорення проблемного питання

Чому кровоносна система є однією з найважливіших інтегральних систем організму? Як забезпечується цілісність завдяки цій системі

7. Домашнє завдання

7.1. Завдання для всього класу.

Прочитати записи у зошиті

7.2. Написати висновки до лабораторного дослідження.

7.3. Знайти цікаву інформацію про органи виділення тварин.

Індивідуальна робота учнів за картками.

1. Дихання, під час якого використовується кисень,—
.....
2. Наскрізний тип травної системи характерний для -
.....
3. Дихання, під час якого не використовується кисень,— .....
4. Сліпо замкнута травна система характерна для -
.....
5. Дихання одноклітинних тварин здійснюється через
.....
6. Внутрішньоклітинне травлення характерне для таких організмів - .....
7. Багатоклітинні організми, які не мають органів дихання,— це .....
8. Органи дихання комах — .....
9. Комірцеві легені характерні для - .....
10. До повітроносних шляхів ссавців належать
.....
11. Для птахів характерне ..... дихання.
12. Діафрагма приймає участь у диханні, яких тварин
.....

Індивідуальна робота учнів за картками.

1. Дихання, під час якого використовується кисень,—
.....
2. Наскрізний тип травної системи характерний для -
.....
3. Дихання, під час якого не використовується кисень,—
.....
4. Сліпо замкнута травна система характерна для -
.....
5. Дихання одноклітинних тварин здійснюється через
.....
6. Внутрішньоклітинне травлення характерне для таких організмів - .....
7. Багатоклітинні організми, які не мають органів дихання,— це .....
8. Органи дихання комах — .....
9. Комірцеві легені характерні для - .....
10. До повітроносних шляхів ссавців належать
.....
11. Для птахів характерне ..... дихання.
12. Діафрагма приймає участь у диханні, яких тварин
.....